הזאס הערט זיך אין די חרוב געווארענע פלעצער אין ארץ ישראל?

(פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט) י. ל. וואלמאן (תל אביב)

כפר־אוריה:

אז כפר־אוריה זאל ווערען צוריק אויפגעבויט אויף איהר אלטען חרוב־געווארענעם פלאץ איז כמעט אויסגעשלאסען. יענער פונקט איז לגמרי נישט ענטשפרעכענד פאר א אידישען ישוב. נאטירליך אז כל זמן מען האט עקזיסטירט האט קיינער ניט געוואגט קומען און זאגען דאס די עטליכע אידישע משפחות זאלען זיך פלוצלינג אויפהויבען און פארלאזען דעם פלאץ, אלא עס איז געשעהען פאר א יאהרען דער איבערפאל מיט'ן חורבן, מיט'ן פארברענען די בנינים, און מיט'ן צורייבען דעם לעבעדיגען מיט'ן טויטען אינווענטאר — איז ניט איצטער מעהר קיין געדאנק ווידער צו געהן אריינלעגען דארטען פרישע כחות.

דער עצם־באדען איז ניט געווען דארטען קיין גלענצענדער. עס איז זעהר א מאגערער "פלחי" באדען. מילא דאס אליין וואלט נאך ניט געווען אזוי פיעל, איז אבער דער פלאץ בכלל צו קליין, און אויסער דעם געפינט עס זיך אין א טאל, ארומגערינגעלט מיט בערג וואס זענען פארשאטען מיט אראבישע דערפער, אזוי דאס כפר־אוריה איז אייביג געווען אפגעריסען פון יעדער קאמוניקאציע מיט וועלכען עס איז אידישען ישוב. דער נאהענסטער אידישער פונקט פון זיי איז די קאלאניע הר־טוב, איז אבער אן אומגדליך וואס צווישען ביידע ליגט דאס אראבישע דארף "צרעה" (באקאנט פון תנ"ך).

פאר א יאהרען, בעת די אונרוהען, האבען די אכט אידישע משפחות פון כפר־אוריה ממש געשפיעלט מיט'ן לעבען. זייער נס איז נאר געווען דאס וואס דער שייך איסמאען מילכעם פון נאהענטען דארף "בית תפור" האט זיי גענומען צו זיך און האט זיי געשיצט. עס איז אבער פארשטענדליך אז אויף "להבא" קאן מען זיך אויף אזעלכע נסים ניט פארלאזען, און אויב מען קען דאס אלטע כפר אוריה ניט פארגרעסערען אויף צו קענען באזעצען דארטען א געהעריגען צאהל מתישבים מוז מען פון יענעם פלאץ אינגאנצען רעזיגנירען.

עס זענען פאראן פארשלאגען וועגען אויסטוישען יענעם באדען אויף א צווייטען, ערגעץ וואו נאהענט פון א גרעסערען אידישען ישוב. ווען די אונטערהאנדלונגען וועלען פארענדיגט ווערען, וועט ערגעץ אנדערש אויפשטעהן צום לעבען א נייע כפר־אוריה. נאטירליך אז די נייע כפר־אוריה וועט באזעצט ווערען דורך נייע מענשען. דען די קאלאניסטען פון דער פריהערדיגער כפר־אוריה זיינען ניט אומשטאנד געווען צו ווארטען דערויף. יענע קאלאניסטען האבען פיער חדשים נאכ'ן פאגראם צום לעצטען מאל פארזייט די פעלדער פון כפר אוריה, נאך פסח האבען זיי אראפגענומען דעם שניט, און אדיע! מעהר האבען זיי ניט דארטען וואס צו טאן. זיי אליין האבען זיך איינגעארדענט אין דער קאלאניע עיר־שלום, נעבען הרצליה, און דעם כפר־אוריה באדען האבען זיי איבערגעלאזט אונטער דער השגחה פון אן אראבישען שומר.

איינגעארדענט האבען זיי זיך אין "עיר שלום" פאר די שטיצע געלדער וואס זיי האבען באקומען פון זייערע קרובים פון אמעריקא, אויסער די 250 פונט וואס זיי האבען "נאך לאנגע און שווערע ליידען" בעקומען פון דער "קרן העזרה", און לאמיר זיין עהרליך אויך צו דער פאלעסטינישער רעגיערונג. יענע האט מיט איהר גרויסמוטיקייט אויך זיי געגעבען געלד, אזש גאנצע צעהן פראצענט פון דעם געליטענעם שאדען...

הר־טוב.

אויף אויפצושטעלען צוריק די חרוב־געווארענע קאלאניע הר־טוב האט דער "קרן העזרה" אסיגנירט צעהן טויזענט פונט. מאהלט איך אז עס איז ניט אזוי לייכט צוגעגאנגען. די לייטונג פון דער קרן העזרה איז בכלל ניט אזוי גרינג אויף צו בעשליסען זיך אויף עפעס פאזיטיוועס, נאר די רואינירטע קאלאניסטען פון הר טוב האבען מרעיש עולמות געווען, און נאך ניין חדשים שטורמען און ליארעמען האט די לייטונג פון דער קרן העזרה ענדליך בעשלאסען צו אסיגנירען דערויף צעהן טויזענט פונט.

די דאזיגע סומע איז ווייט ניט גענוג פאר'ן צוריק אויפבוי פון דער קאלאניע, און דאך איז מען צוגעטרעטען צו דער ארבייט. מען בויט אויף הייזער, און מען פארריכט יענע הייזער וואס זענען ניט אזוי פיעל חרוב געווארען. מען בויט אויף שטאלען און הינער־שטייגען; מען קויפט איין צו ביסלאך פון דעם לעבעדיגען און טויטען אינווענטאר. מיט איין ווארט די קאלאניע הר־טוב ווערט צוריק אויפגעבויט אין איהרע פריהערדיגע גרענעצען.

וואס עס ווערט דארטען יא בעסער איינגעארדענט ווי פריהער — איז עס דער נייער וואסער־רעזערוואר (ברכת מים) וואס די קאלאניע מאכט זיך פונ'ם רעגען־וואסער אין דער גרויסער הייל, צופוסענס פון די בערג. די דאזיגע הייל ווערט אנגערופען "מערת שמשון", ווייל לויט דער אראבישער לעגענדע איז אין יענער הייל געבוירען געווארען "שמשון הגבור".

מוצא:

דער חורבן אין "מוצא" איז געווען איינער פון די גרויזאמסטע אין לאנד. זעקס אידישע נפשות זענען דארטען אכזריות'דיג אויסגעקוילעט געווארען, נאך איידער מען האט בעוויזען צו ארגאניזירען דארטען וועלכע עס איז פארטיידיגונגס־טעטיגקייט. זעקס קרבנות אין יענעם קליינעם ארט. און שפעטער האט נאך די פאלעסטינישע יוסטיץ־מאכט ניט געקאנט אויסגעפינען די מערדער, און אלע באשולדיגטע אראבער זענען ארוים פריי.

דאס אלץ האט אנגעווארפען אזא מרה שחורה מיט א פעסימיזם, אז עס האט זיך ניט געגלויבט דאס עמיץ פון די מוצא'ר קאלאניסטען זאל נאך וועלען דארט צוריק זיך באזעצען. און דאך האט דער אלטער בראזא זיך צוריקגעקעהרט אהין דער ערשטער.

ר' שמואל בראזא איז איינער פון די עלטסטע קאלאניסטען אין מוצא. דארטען האט ער זיך געהאט ערווארבען צו זיין ווירטשאפט און פארמעגען, ווי אויך צו כבוד און רוהם. ביי זיין טיש איז אמאל געזעסען דער פארשטארבענער מנהיג דר. הערצעל עליו השלום, און פארשטענדליך דאס "מוצא" ווערט ביי איהם באטראכט אלס א הייליגטום נעהמט דער דאזיגער בראווער אלטער קאלאניסט און באזעצט זיך צוריק מיט זיין פאמיליע אין מוצא. ער ברענגט אין ארדנונג די חורבה פון זיין אמאליגער שטוב. און "פאהרען" דורך אידישע אויטאבוסען פון תל אביב קיין ירושלים, זאלען זיי זעהן ווי א אידיש ליכטעל בלאנקט ווידער ארויס פון א אידישער שטוב אין מוצא. אזוי זאגט ער, מיט א שמייכעלע דער אלטער העלדישער קאלאניסט ר' שמואל בראזא...

שפעטער איז אויך ר' העניך טאפארעק (שטאמט פון קאליש) צוריק ארויס געקומען קיין מוצא און האט זיך צוריק גענומען רעסטאווירען דארטען זיין גארבעריי. פאר זיין זוהן וואס איז שווער פארוואונדעט געווארען בעת דעם אנפאל, האט איהם די רעגיערונג אויסגעצאהלט ענטשעדיגונג זעקס און זיבעציג פונט, און נאך ניינציג פונט ווייל זי איהם בעצאהלען פאר זיין חרוב געווארענעם פארמעגען, נאר ווי ער זאגט וועט ער ווייניגער ווי זעקס הונדערט פונט ניט נעהמען. די קרן העזרה האט איהם אויך געגעבען הונדערט מיט פופציג פונט.

מען רעכענט אז קירצליך וועלען נאך אנדערע זיך צוריקקעהרען קיין מוצא, און זיי וועלען צוריק אויפבויען די חורבות פון זייערע הייזער. פארלויפיג אבער שטעהען זיי נאך דאס רוב "חורבות" הארט ביים כביש. און זיי רופען ארויס אומהיימליכע געפיהלען ביי די אידישע דורכפאהרער. איבערהויפט ווערט אומהיימליך בעת דער אויטא קומט ארויף אויפ'ן בארג, און פאר'ן אויג ענטפלעקט זיך מיט איהר גאנצער מורא'דיגקייט די רויט פארגאסענע חורבה פונ'ם געוועזענעם "מאקלעוו הויז"...

חברון:

דער גוטער פעשלום איז שוין דא! נאך א לאנגען האמפערען זיך, איז ענדליך אנגענומען געווארען דער בעשלוס ניט איבערצולאזען חברון הפקר פארן מופטי מיט זיין קליקע. חברון בעקומט צוריק דעם פריהערדיגען אידישען ישוב, פארשטארקט דורך א גרופע יונגע פארטיידיגונגס כחות.

איצטער איז ווידער די געשיכטע דער קרן העזרה.

פאר'ן אנפאל האבען די אידישע איינוואוינער ניט געהאט אין חברון קיין אייגענע הייזער. געוואוינט זיינען דארטען נאר די בעריהמטע "כולל הייזער", די ענגע קעמערלאך אין דער פארשמוציגטער חברונער געטא, א פלאץ וואס עס לוינט אפילו ניט צו טראכטען דארטען עפעס צוריק אויפצובויען, און די מעהר רייכערע אידען האבען געוואוינט אין אראבישע הייזער.

עס איז דעריבער בעשלאסען געווארען אויפצובויען א נייעם ריין אידישען קווארטאל אין חברון לויט'ן סיסטעם פון תל אביב. דאס זאל אויפגעבויט ווערען אויף א בערגעל, און זאל באווארענט זיין געגען יעדען מעגליכען אנפאל. דערויף זענען אלע מסכים. נישט מעהר וואס דער "ועד למען חברון" מיט די רבנים סלאנים, פראנקא און דווארייץ אין דער שפיץ, פארלאנגען דאס די קרן העזרה זאל פינאנסירען דעם אויפבוי פון אזא קווארטאל, און זאלען פארזיכערען אויף דער ערשטער צייט א געוויסע שטיצע פאר די מתישבים. דערצו איז ניט מסכים די לייטונג פון קרן העזרה. זיי פארלאנגען דאס פריהער פון אלץ זאל יעדער פון די מתישבים זיין פארשטעלען זיין פלאן, ווי אזוי ער טראכט צו קענען זיך דערנעהרען אין חברון, און וואס פאר א שטיצע ער פארלאנגט.

בינו לבינו איז דערוויל אראפגעקומען קיין ירושלים א דעלעגאציע פון די חברונער אראבער, און זיי האבען אויסגעפועלט ביים אידישען דאקטאר דניאל אלקנה אז ער זאל דער ערשטער צוריק זיך באזעצען אין חברון. דעם דאזיגען דאקטאר מיט זיין פאמיליע האט זיין אראבישער הויז־ווירטה געהאט אפגעראטעוועט בעת דעם אנפאל. איצטער האט מען צום דאקטאר געברענגט חתימות פון א רייהע אנגעזעהענע שטאדטישע אראבער, דאס זיי נעהמען אויף זיך די פאראנטווארטליכקייט פארן דאקטאר מיט זיין פאמיליע. אלזא היינטיגען זונטאג איז דער דאקטאר ארויסגעפאהרען מיט זיין פאמיליע צוריק קיין חברון.

רמת רחל:

רמת־רחל געפינט זיך צווישען דעם ירושלימער קווארטאל תלפיות און בית לחם. ניט ווייט פונ'ם 'קבר רחל', אויף א שטח פון אכציג דונאם קרן הקימת באדען לאגערט דארטען דער ירושלימער "גדוד העבודה" וואס באשטעהט פון א מאן זיבעציג, יונגעלייט מיט פרויען, און צוואנציג קינדער.

אויסער דער ערד־ארבייט ווערען פון זיי אויסגעטיילט יעדען טאג גרופעס מענשען צו דער "פרעמדער" ארבייט: אלס טרעגער ביי דער באהן־סטאנציע, אלס בוי־ארבייטער אין ירושלים, און אויך אלס טאג־לוין ארבייטער ביי דער וואסער אינסטאלאציע "ברכת שלמה", וואס בעדיענט מיט וואסער די שטאדט ירושלים. אלע פארדיענסטען געהען אריין אין איין קאסע, און אלע עסען ביי איין טיש, און ווערען געקליידעט דורך דעם בשותפות'דיגען קליידער־שפייכלער. דער גאנצער לאגער איז ווי איין גרויסע משפחה. אזוי איז דאס לעבען פונ'ם "גדוד העבודה".

פאר א יאהרען, אינ'ם בעקאנטען פרייטאג, דעם 23־טען אויגוסט זייגער דרויי נאך מיטאג, האט זיך אנגעהויבען דער אנפאל אויף זיי. דאס אונטערגעהעצטער נאהענטער דארף "סיר באחיר" צוזאמען מיט א צוויי טויזענט איינגעוואנדערטע בעדואינער האבען זיך געלאזט מיט ווילדע געשרייען אויף זיי. די יונגע לייט האבען זיך פארזאמעלט אין דעם געמויערטען צוויי שטאקיגען הויז, און פון דארטען האבען זיי מיט גוט־געצילעטע שאסען אפגעיאגט די אטאקירענדע אראבער. בעת די איבערשיסונגען איז שטערבליך פארוואונדעט געווארען דער אנפיהרער פון דער "הגנה" דער חבר פנחס וואהלמאן (זיין פאטער איז זיינער צייט אומגעקומען אין דער קישינעווער זעלבסטשוץ). מען האט איהם גענומען אין אן אויטא אינ'ם ירושלים'ער הדסה־שפיטאל, וואו ער איז אין צוויי שעה שפעטער געשטארבען.

פארנאכט צו האבען די פחדנישע אראבער אפגעטראטען. דאס איז געווען דאס גרעסטע גליק פאר די העלדישע פארטיידיגער. ביי וועלכע עס האבען שוין אנגעהויבען אויסצופעהלען קוילען צום שיסען. זיי האבען געשיקט א שליח צום מאיר סאנדערס נאך קוילען. ער האט צוגעזאגט שיקען, און האט ניט געשיקט. זייגער איינס ביינאכט האט דער "גדוד העבודה" בעשלאסען צו עוואקואירען דעם פלאץ. די פרויען מיט די קינדער זענען געגאנגען פאראויס און די מענער האבען זיך צושיט אין קייטען, שיסענדיג אין דער זייט פון די אנפאלער. די אראבער דערהערענדיג די בענייט שיסעריי האבען געמיינט אז די אידען האבען בעקומען "הילף", האבען זיי זיך אפגערוקט צו "בית לחם" ווארטענדיג ביז אין דער פריה.

די לעצטע גרופע פארטיידיגער האט נאך בעוויזען ארויסצופיהרען פון רמת רחל די בהמות. דער "לאגער" האט זיך איבערגעטראגען צום נאהענטסטען פונקט צו תלפיות, וואו זיי האבען זיך אנגעשלאסען אין יענער "הגנה". און ערשט זיבען אזייגער אין דער פריה זיינען די צווווילדעטע אראבער אין רמת רחל. זיי האבען בעגאסען מיט נאפט אלע אכצעהן הילצערנע באראקען, און האבען אויך איבערגעבראכען א טייל פון די יונגע פרוכט־בוימער. ווען דאס אלץ איז געשעהן האבען ענגלישע עראפלאנען רוהיג זיך ארומגעפלויגען איבער די קעפ פון די פאגראמשציקעס, ניט אראפווארפענדיג אויף זיי קיין איין באמבע צומאל אויף איבערצושרעקען...

שפעטער מיט צוויי חדשים איז דער גדוד העבודה צוריק געקומען אהין, און האט זיך גענומען צוריק אויפצולעבען די צושטערטע נעסט. די צובראכענע יונגע בוימער האט מען אפגעראטעוועט דורך "הרכבה", און דעם ווייגנגארטען וואס איז בדרך נס גאנץ געבליבען, האט מען נאך מעהר פארגרעסערט. מען האט אויפגעשטעלט עלף געצעלטען, און מען איז צוגעטראטען צו נייע בעטאן בנינים, איינגעריכטעט לויט אלע מעגליכקייטען צו קענען זיין געשיצט אין זיי "על כל צרה שלא תבוא".

די געלד מיטלען דערויף שטאמען פון קרן היסוד (דריי טויזענט פונט), קרן העזרה (12 הונדערט פונט) און זייערע אייגענע 200 פונט.

חברה האט צוזאמענגעקליבען די בלעכען פון די פארברענטע באראקען־דעכער, און האט זיך דערפון אויפגעשטעלט א העהליכען "צריף־האוכל" (שפייזער האלע). עס זענען אנגעקומען אהין לעצטענס עטליכע צענדליג יונגע חלוצים מיט חלוצות. מען ארבייט און מען איז פרעהליך און לוסטיג. די בארגיגע פאזיציע רמת־רחל, א באפעסטיגטע און א בעווארענטע, האט צוריק אויפגעלעבט אין אונזערע הענד...

נאך א פאמיליע פאראייניגט

פון ש. קאפלאן

דער אידישער אימיגראנטען הילפס פאראיין האט פאראייניגט פאטער און טאכטער נאכדעם ווי זיי זיינען 16 יאהר געווען צושיידט.

עס קלינגט ווי א מעשה פון טויזענט און איין נאכט און דאך איז עס איינע פון די בלוטיגע פאקטען פון דער טרויעריגער אידישער ווירקליכקייט.

צווישען די פיעלע עמיגראנטען, וואס האבען פארלאזען כערסאן (אוקראינע) ענדע 1913 אין דעם פעריאד פון דער שטארקסטער אידישער עמיגראציע, איז געווען זימעל לוואוו.

זיין פרוי וואס איז איבערגעבליבען אין כערסאן, האט זיך געקליבען האבען איהם א קינד. הארט פארן אויסברעכען פון דער מלחמה איז ביי איהר געבארען געווארען א מיידעלע. זימעל לוואוו איז שוין דאן געווען אין וויניפעג. דער יונגער טאטע האט נאר באוויזען אפצוגעבען מזל־טוב זיין פרוי, זעהען זי און דערפרעהען זיך מיט זיין ערשטע קינד איז איהם אבער ניט באשערט געווען ביז היינטיגען טאג.

באלד איז אויסגעבראכען די בלוטיגע מלחמה, נאך דעם דער הונגער און די אוקראינישע אידישע שחיטות. צווישען די פיעלע אידישע קרבנות פון הונגער איז געווען די יונגע מוטער. זי איז געשטארבען אין כערסאן, איבערלאזענדיג איהר קינד, בוזיא לוואוו, אויף גאט'ס באראט. א פארשטעהער פון די אמעריקאנער רעליעף ארגאניזאציעס האט דאס קליין קינד איבערגעגעבען אין איינע פון די סאוויעטישע קינדער אנשטאלטען אין כארקאוו. מיט איינינע יאהר צוריק איז דארט געקומען פון וולאדיוואסטאק א שוועסטער פון דער פארשטארבענער מוטער און צוגענומען דאס קינד צו זיך.

היינט שוין 16 יאהר, האט זיך בוזיא לוואוו די לעצטע יאהרען געהאדעוועט ביי איהר מוהמען אין כארבין. צו עס איז איהר געווען גוט אדער שלעכט ביי דער מוהמען, אבער שטענדיג פלעגט זי טרוימען וועגען געפינען איהר פאטער, זי פלעגט אפשלאגען די שוועלען פון די פארשיעדענע ארגאניזאציעס. וואס וואלטען איהר געקענט אין דעם העלפען. זי האט זיך אזוי אויך געווענדעט צום כארבינער "האיאס".

דעם 18־טען אפריל האט די כארבינער שוועסטער ארגאניזאציע זיך געווענדעט צום העד אפיס פון אידישען אימיגראנטען הילפס פאראיין אין מאנטרעאל מיט דער ביטע אויפצוזוכען דעם פאטער פון דאס אונגליקליכע יונגע מיידעל.

זימעל לוואוו איז שוין ניטא אין וויניפעג. די פאליס זוכט איהם שוין דארט לאנג, כדי איהם צו מעלדען דעם אדרעס פון זיין טאכטער אויפ'ן סמך פון די ידיעות, וואס זי האט געהאט באקומען פון אנדערע ארגאניזאציעס. מען געפינט איהם אבער ניט. דער אידישער אימיגראנטען הילפס פאראיין דערוויסט זיך, אז זימעל לוואוו דארף זיין אין טאראנטא. מען דרוקט אפ אין טאראנטאר "אידישען זשורנאל" זיין פיקטשור מיט דעם קורצען אינהאלט פון כארבינער בריעף. נאך דעם זעלבען טאג מעלדעט זיך זימעל לוואוו אין דער רעדאקציע.

היינט שטעהט די פראגע וועגען אריבערברענגען דאס מיידעל צו איהר פאטער. א נייער נשמה ציטער פון ביידע זייטען! צו וועט ניט די צייטווייליגע באשרענקונג פון דער אימיגראציע אין קענעדע ווידער אוועקרייבען דאס גליק פון טאטען און קינד? מיר קענען זיי אבער טרייסטען. בוזיא לוואוו איז נאר 16 יאהר אלט. אפילו דער שטרענגסטער געזעץ האט דאס מאל אויף איהר רחמנות געהאט.

אין א בריעף פון 5־טען אויגוסט שרייבט דער כארבינער "האיאס" צום אידישען אימיגראנטען הילפס פאראיין אין מאנטרעאל:

"אייער ארבייט פון אויסגעפינען דעם פאטער פון בוזיא לוואוו מעג ווירקליך פארצייכענט ווערען אין די הייליגע רעקארדען פון דער רעטונגס־ארבייט פון אייער ארגאניזאציע פאר די אידען פון ביידע זייטען ים".

אין דער שווערער שעה, ווען מיר הערען פון אלע זייטען די קרעכצען פון טויזענטער נייע קרבנות פון דער לעצטער אימיגראציע גזרה, נעהמט דער אידישער אימיגראנטען הילפס פאראיין פון קאנאדע עס ווירקליך אן אלס טרייסט!

נייעס פון יענער זייט ים

א מעשה מיט א חתונה אויף א דאטשע, וואס האט זיך אויסגעלאזט מיט א פייג

די מעשה איז פארגעקומען די טעג אויף א דאטשע הינטער לובלין. די טראגי־קאמישע געשיכטע איז אזוי באשריבען אין „לובלינער טאגבלאט":

נישטא קיין דאטשע ארט אהן א סענסאציע, און וועלכער די העלדען זאלען ניט זיין אן „ער" מיט א „זי", אהן אזא סענסאציע, אהן א פליאטקעלע וואלט די גאנצע דאטשע קיין טעם ניט געהאט, און די סטאטיסטיק באווייזט — אז וואס מעהר א דאטשע ארט האט „סענסאציעס", אלץ מעהר ערפאלג האט זי אין זומערדיגען סעזאן ביי יונגע ווייבלאך און שטרויענע אלמנים.

איז דאך דעריבער נאטירליך, וואס אזא דאטשע ארט ווי דאמאטשעווע ביי לובלין, מוז אויך האבען א שטיקעל סענסאציע.

ויהי היום איז קיין דאמאטשעווע אראפגעקומען א פינסקער יונגערמאן און זיך גענומען שטארק איינקוקען אין דער שעהנער 20־יאהריגע בלאנדינקע בראניע נ. פון לובלין. דאס פרייליין בראניע איז געווען איבערגליקליך, וואס דער פינסקער יונגערמאן — האט דווקא זי אויסגעקליבען צו זיינע שפאצירען און וואלד סיי פארמיטאג און נאך מעהר נאכ'ן אוונט ברויט...

דאס פארעל האט זיך אלץ מעהר באפריינדעט ביז דער פינסקער יונגערמאן האט ארויסגענומען א רינגעל, און אין דער אנוועזענהייט פון עטליכע עדות, מקדש געווען זיין „סימפאטיע" מיט'ן פסוק „הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל".

מזל טוב!

איז דאך דאס נעבאך דער גורל פון אלע ליעבעס — מ'האט חתונה און אוים מיט דער ליעבע.

עס האט ניט לאנג גערויערט און די דאטשע לייט האבען זיך דערוואוסט, אז דאס, וואס דער חתן האט אזוי שנעל אפגעזאגט דעם „הרי את" איז עס דערפאר, ווייל ער קאן שוין דעם פסוק אויסוועניג, ער האט איהם שוין איינמאל געזאגט ד. ה. ער האט שוין א פרוי און איז שוין אפילו א טאטע פון צוויי קינדער. איז דאך געווארען א רעש. גלייכצייטיג איז די פרוי אראפגעקומען קיין דאמאטשעווע, צוזאמען מיט איהרע קינדער, און פאר אונזער העלד האט זיך אנגעהויבען דאס אמת'ע גיהנום. האט ער דאך גענומען טענה'ן, אז ער איז אויסען געוועזען בלויז א שפאס. מען האט דעם יונגענמאן גענומען צום רב, און דארט האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער איז מחויב אפצוגט'ן ביידע פרויען און שפעטער וועט ער קאנען אויפסניי מקדש זיין איינע פון זיי ביידע. איז אבער דער רב גלייכצייטיג געוואהר געווארען, אז דער יונגערמאן איז א כהן, און אויב ער וועט געבען זיין פרוי א גט וועט ער מיט איהר מעהר ניט טארען שטעלען קיין חופה, ווייל א כהן טאר ניט נעהמען קיין גרושה.

דער שפאס איז פארוואנדעלט געווארען אין אן אמת'ע דראמע. ערשט דאמאלס האט זיך דער „העלד" פון צוויי פרויען דערמאנט, אז ער האט גארניט געזאגט „הרי את מקודשת לי", נאר „הרי את מחובבת לי", ד. ה. ער האט זיך איהר ערקלעהרט אין ליעבע אויף שיר השירים לשון, און וואס שייך דעם רינגעל איז די זאך, ווי דער יונגערמאן פארזיכערט, געווען א ביסעל אנדערש. פרייליין בראניע האט איהם אויסגעשטרעקט א האנט מאכענדיג מיט די פינגער א פייג. האט ער ארויסגענומען א רינגעל און עס אנגעטאן דער פרייליין אויף דעם גראבען פינגער פון דער האנט, ד. ה. דעם פינגער פון דער פייג, ממילא איז דאך דאס נאר אן אמת'ער שפאס.

דער רב האט געשיקט נאך דער פרייליין בראניע, און אויף איהר גוזר געווען, אז זי זאל ווייזען א פייג איהר פינסקער „סימפאטיע". האט פרייליין בראניע צונויפגעלעגט איהרע פינגערלאך, און א מנין אידען האבען באטראכט איהר פייג. מען האט גענומען דאס רינגעל און דער רב אליין האט עס געפרואווט אנטאן אויף איהר דיקען פינגער, צום גליק איז דאס פינגערל ניט ארויף, ממילא האט דער רב אנגענומען די ערקלעהרונג פון יונגענמאן פאר ריכטיג, ד. ה. אז דער „הרי את" איז געווען נאר א שפאס.

מאן און ווייב האבען זיך צעקושט, פרייליין בראניע איז אוועק מיט איהר פייג, און דאמאטשעווע פרעהט זיך...

אויסטערלישע געשיכטע מיט אן אמעריקאנער ירושה אין ווילנא

א סענסאציאנעלע געשיכטע מיט אן אמעריקאנער ירושה האט זיך איצט אפגעשפיעלט אין ווילנא.

ביים ווילנער גלת, מאציעוויטש, וואוינט אלס עקאנאמקע די עלטערע קריסטליכע פרוי קאץ. הגם די פרוי איז א כשר'ע קאטוילין, פונדעסטוועגען האבען אלע חושד געווען די פרוי, אז זי איז נישט קיין געבוירענע קאטוילין, וועגען דעם האט עדות געזאגט נישט נאר איהר אידישע פאמיליע קאץ, נאר אויך איהר אויסערליכער סעמיטישער אויסזעהן.

ווייזט זיך ארויס, אז דער דאזיגער חשד איז א בארעכטיגטער.

מיט 40 יאהר צוריק האט זיך די ווילנער יונגע אידישע פרייליין קאץ גע'שמד'ט. דער פאטער האט זיך דאן אינגאנצען אפגעזאגט פון זיין גע'שמד'טער טאכטער. איהר ברודער איז צו דער צייט ארויסגעפארען קיין אמעריקא. וואו ער האט זיך גיך ארויפגעארבייט און איז געווארען א רייכער מענש.

דער ברודער האט נישט איבערגעריסען אינגאנצען זיינע באציהונגען מיט זיין גע'שמד'טער שוועסטער און פלעגט זיך מיט איהר פון צייט צו צייט איבערשרייבען.

איהר צווייטע שוועסטער, נישט קיין גע'שמד'טע, איז ארויסגעפארען אין אן אנדער שטאדט און פלעגט אויך פון צייט צו צייט שרייבען בריעף צו איהר גע'שמד'טער שוועסטער, און אזוי זענען וועקגעלאפען יאהרען פון דעם טאג, ווען דאס יונגע אידישע מיידעל קאץ האט זיך גע'שמד'ט. עס זענען פארלאפען גאנצע 40 יאהר. די גע'שמד'טע אידישע פרוי קאץ איז געווען אויף יאהרען־לאנג ארויסגעפאהרען פון ווילנא. איהרע פריינט און באקאנטע אין ווילנא האבען שוין געהאט אן איהר פארגעסען. די לעצטע יאהרען איז די פרוי ווידער אן איינזאמע, אראפגעקומען אויף צוריק קיין ווילנא.

די פרוי האט שוין געהאט אינגאנצען פארגעסען אן איהר אידישער אפשטאמונג. וועגען ברודער האט זי שוין לאנג נישט געהאט קיין ידיעות. און דא מיט א קורצער צייט צוריק האט זי פלוצלונג באקומען א ידיעה, וועלכע האט איהר געטראפען ווי א דונער אין א העלען טאג.

איהר רייכער אידישער ברודער אין אמעריקא איז געשטארבען אן איינזאמער אן נאהענטע יורשים און האט איבערגעלאזט א גרויסע ירושה אין זיין באפולמעכטיגער, אן אמעריקאנער נאטאריוס, זוכט ארום זיינע יורשים.

די יורשים זענען: זי און איהר אידישע שוועסטער. די פרוי האט אונטערגענומען די נויטיגע שריט, אבער די ירושה האט זי אליין ניט באקומען. זי האט גערעכענט, אז די פארמאליטעטען דארפען דויערען אזא לאנגע צייט. דערוויל האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר אידישע שוועסטער האט איהר טייל ירושה יא באקומען.

עס ווייזט זיך ארויס, אז דער ברודער האט געמאכט אין זיין צוואה א באווארעניש. אז זיין שוועסטער קען איהם ירשענען ערשט דאן, ווען זי וועט ווערען אויף צוריק א אידיש קינד.

שווינדלעניש

פאראורזאכט פון בלוט־דרוק דאקטאר פאראדרענט קראשען

"פינף יאר צוריק דעם חודש, האב איך געהאט אן ערנסטע אטאקע פון בלוט־דרוק, און מיין דאקטאר האט מיר פארארדענט צו נעמען טעגליך קראשען זאלץ. ווייזט אויס אז איך בין אן איינגעשפארטער, ווייל איך נעם טעגליך א קליין טיילעפעלע און א האלבס אין א גלאז הייסע וואסער, און דאס ווירקט אויסגעצייכענט. אין דער קאפ טוט מיר ניט אין ווי. אויב ניט די ווירקונג, איז מיר קאלט, און איך קען אזש אומפאלען פון שווינדלעניש. דאריבער קען איך זיך ניט באגיין אן קראשען. מיט א שטיקעל צייט צוריק האב איך געפרובירט אנדערע זאלצען, בילינערע, אבער זיי האבען מיר אזוי ווי געטאן, אז איך האב זיי געמוזט אויפגעבען. מיט קראשען האב איך ניט קיין שמערצען. איך האב הונדערטער מענשען דערציילט פון מיין קליין וואונדער־פלעשעל". — (אי. סי. פוירגוזאן).

שווינדלעניש איז א סימפטאם פון טיעפער אומארדנונג. עס איז איינס פון דער נאטור'ס סיגנאלען — א ווארנונג פונ'ם אומריינעם בלוט־שטראם. וואס אויב מען באזארגט עס ניט אין צייט, קען עס צוברעכען דאס גאנצע געזונט מיט א געפעהרליכע לעבענס־לענגליכע קראנקהייט. די זעקס זאלצען אין קראשען האלטען דעם בלוט־שטראם ריין און קרעפטיג פארזיכערענדיג די פולע עלימינירונג פון די גיפטען אינ'ם סיסטעם.

16 טאג עקסקורשאן

נין יארק און אטלאנטיק סיטי

פרייטאג סעפטעמבער 12

SHIP AND TRAVEL ERIE

צוריקפארענדיג אזוי שפעט ווי סעפט. 27.
סטאפאווערס דערלויבט צוריקפארענדיג

ראונד טריפ פון באפאלא

$16.80 קיין אטלאנטיק סיטי — $15.25 קיין ניו יארק

טיקעטס גוט אין קאוטשעס אויך אין פולמאן קארס באצאלענדיג די קאסט פאר'ן פארנומענעם פלאץ.

וויק־ענד נין יארק עקסקורשאן

שבת סעפטעמבער 13

ספעשעל קאוטש טריין

אפפאהרענדיג סעפ. 13: פארלאזט באפאלא — 8.00 אוונט אי. ט. קומט קיין ניו־יארק — 7.10 פרי אי. ט. (דזשוירזי סיטי סטיישאן)

צוריקקומענדיג סעפט. 14: פארלאזט ניו־יארק (דזשוירזי סיטי סטיישאן) — 7.30 פארנאכט אי. ט. קומט קיין באפאלא 6.15 פרי. אי. ט.

$7.50 ראונד טריפ פון באפאלא

פאר ווייטערע אינפארמאציעס, טיקעטס און רעזערוויישאנס ווענדעט זיך צו

אי. מ. סנעל, 69 יאנג סטר. טעלעפאן עלגין 4077, אדער 9494.

ERIE RAILROAD SYSTEM

פיעלע גוטע וועגען ווי צו עסען אלל־ברען

באזייטיגען פארשטאפונג און שאפען אייזען אין בלוט

עס זיינען דא פיעלע פארשיעדענע וועגען ווי אזוי מען קען עסען קעללאגג'ס אלל־ברען און הנאה האבען. ווי אזוי איהר זאלט עס ניט עסען, אלל־ברען איז פאזיטיוו גאראנטירט צו באזייטיגען צייטווייליגע און צוריקקעהרענדע פארשטאפונג, אדער איהר קריגט אייער געלט צוריק!

פיעלע מענשען עסען קעללאגג'ס אלל־ברען אלס א סיריעל. עס איז געשמאק מיט מילך אדער קריעם. אן אנדער וועג איז צו געברויכען עס אין סופס און סאלאדס. עס איז זעהר געשמאק ווען מען ווייקט עס איין אין פרוכט זאפט. עס איז געשמאק מיט אלערליי שפייזען און איז געזונט.

קעללאגג'ס אלל־ברען באזייטיגט ניט נאר פארשטאפונג, נאר עס שאפט אויך אייזען פאר'ן בלוט. מיט מילך אדער פרוכט־זאפט ברייגנגט עס דעם דייעט וויכטיגע וויטאמינס. פאר רעדוצירענדע דייעטס זאלט איהר עסען אלל־ברען. עס העלפט פארמיידען פארשטאפונג און בלוטלאזיגקייט.

באשטעלט א פעקעדזש קעללאגג'ס אלל־ברען. עס וועט אייך געפעלען די פארבעסערונג אין טעם און פארם. אייער גראסער האט עס אין רויטען־און־גרינעם פעקעדזש. געמאכט פון קעללאגג אין לאנדאן, אנטעריא. קעללאגג'ס אלל־ברען איז אבסאלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאראנטא.

Kellogg's ALL-BRAN

פארבעסערט אין געשמאק און טעם

לאזט וועכענטליכע פאסאזשיר באדיענונג צווישען

קענעדע מאנטרעאל האליפאקס און אייראפא

ברעמען

פרעגט אונז אן פאר אייער איינענער רייזע אין דער אלטער היים. לאמיר אויך ארראנזשירען צו אריבערברענגען אייערע קרובים און פריינט פון אייראפא. מיר וועלען אייך העלפען צו באקומען די נויטיגע דאקומענטען. אויך רעגולערע וועכענטליכע עקספרעס באדיענונג פון ניו־יארק מיט די שנעלסטע שיפען.

געלט געשיקט איבער און אויסגעצאלט אין יעדע סארט געלט.

פאר אינפארמאציע ווענדעט זיך צום לאקאלען אגענט אדער:

NORTH GERMAN LLOYD

1178 PHILLIPS PLACE. MONTREAL, QUE.
REGINA, EDMONTON, VANCOUVER, WINNIPEG, TORONTO, HALIFAX, CALGARY